

Koulutuksen innovaatioita ja oppijälhtöistä pedagogiikkaa

Puhujat:

Satu Aksovaara ja Mari Hakkarainen Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Satu: Tervetuloa Parviäly-podcastiin, jossa sukellamme koulutuksen innovaatioihin. Tässä sarjassa pureudumme yhteisön ja parviällyn voimaan. Keskustelemme moniammatillisuuden merkityksestä, kun me kohtaamme monimutkaisia pedagogiikkaan, oppimiseen ja opettamiseen liittyviä haasteita. Tänään jaamme ajatusta oppijälhtöisyydestä ja oppijälhtöisen toteutustavan kehittämisestä. Olen Satu ja kanssani on keskustelemassa Mari Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Mari edustaa opettajaa, jonka sydämessä sykkii oppia, ja valmentava ote näkyy sekä sinussa että kaikessa vuorovaikutuksessasi.

Mari: Kiitoksia Satu, ilo olla täällä.

Satu: Mari, kerro aluksi vähän siitä, mitä sä teet ja millaisessa työyhteisössä sä toimit.

Mari: Meillä on Jamkissa tällainen Future Factory -opintokokonaisuus ja sitä koordinoi Future Factory -tiimi ja mä vedän sitä tiimiä. Tähän opintokokonaisuuteen kuuluu innovaatio, yrittäjyys, projekti ja kestävän kehityksen opinnot kaikille meidän ammattikorkeakoulututkintoa tekeville opiskelijoille.

Satu: No, kuulostaa tosi ajankohtaisilta aiheilta ja sisällöiltä. Mulla heräsi heti kysymys, että tämä valmentava ote, mikä sussa on, niin täytyy varmaan läpileikata myös teidän koko tiimin ja opintojaksojen toimintaa.

Mari: Kyllä, näin on. Meillä on sellainen ydintiimi, missä on noin 13 henkilöä, jotka koordinoidaan tätä hommaa. Lisäksi me ollaan saatu tätä käytännössä toteuttamaan 60 valmentajaa eri puolilta Jamkia. Ja niitä muualla myös opettajiksi kutsutaan. Ja meillä ne toimii nimenomaan valmentajina luotsaamassa eteenpäin näitä opiskelijoita.

Satu: Ennen kuin me puretaan enemmän tuohon valmentamiseen ja mitä se tuo siihen oppijan kokemukseen, niin minua askarruttaa se, että täähän muuttaa varmasti myös sitä oppijaa. Että oppijat, onko ne valmiita tällaiseen toteutustapaan?

Mari: Meidän opintokokonaisuudessa opiskellaan nimenomaan työelämätaitoja. Eli ei tarvitse olla valmiina heti tekemään asioita uudella tavalla, vaan me opitaan yhdessä turvallisesti sitä, että miten toimitaan itseohjautuvasti ja monimuotoisen tiimin mukana ja

sitä omaa oppimista itse ohjaten. Sitä ei tarvitse osata valmiiksi, vaan me yhdessä mennään sitä polkua eteenpäin.

Satu: Tämä varmaan tarkoittaa nyt sitä, että niitä taitoja tai prosessia pitää valmentaa. Kun niitä ei tarvitse osata heti suoraan, niin silloin se valmentaja tukee myös sitä turvallisuuden tunnetta, mitä sä tuossa kerroit. Eli se oppi ja kokemus on siinä keskiössä.

Mari: Jokainen opintojakso alkaa itsenäisellä opiskeluvaiheella, jossa opiskelija perehtyy siihen, että mitkä tämän opintojakson tavoitteet on, ja peilaa omaa osaamistaan suhteessa siihen. Ja näitä osaamisten saavuttamisia tutkitaan myös koko ajan sen opintojakson kestäessä meidän reflektioprosessissa. Mutta kun on tämä ensimmäinen vaihe käyty läpi, niin sen jälkeen opiskelija on valmiimpi lähteä sinne valmennettuun prosessiin muiden kanssa.

Satu: Eli oppijan ei tarvitse vain omaksua niitä uusia toimintatapoja, vaan he saavat siihen tukea ja turvallisen harjoitteluympäristön. Miten työelämä on mukana näissä?

Mari: Meillä on vuosittain 140 toimeksiantoa työelämältä, ja kaikki mitä me näillä opintojaksoilla tehdään on kytköksissä siihen, miten työelämä toimii. Joko opiskelijat ratkoo työelämän toimeksiantoja tai kehittää omaa yritysideaa tiimissä. Kaikki toiminta tehdään tiimeissä, kuten työelämässäkkin. Kukaan ei yleensä toimi yksin, vaan vähintäänkin vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Satu: Kun ajattelen opetuksen toteuttamista, niin nämä tiimit varmaan toimivat myös niin, että ne toimivat itsenäisesti, ettei se opettaja koko ajan tai valmentaja ole heidän tukena? Miten sä ajattelet, että ne tiimit saadaan toimimaan?

Mari: Se onkin kaikista tärkein kysymys täällä. Valmentajan rooli siinä on tukea sitä tiimiä sen tiimin tarvitsemalla tavalla. Tätä tukeaksemme meillä on sellaisia reflektioprosesseja. Eli me saadaan koko ajan tietoa noilta tiimeiltä, että miten niillä itsellä menee. Kaikki opiskelijat vastaavat jatkuvasti sellaisiin reflektiokyselyihin, josta me pystytään ajantasaisesti näkemään opiskelijoiden fiilistä. Ja tietenkin valmentajat myös ovat suoraan vuorovaikutuksessa niiden tiimien kanssa ja koko ajan havainnoivat, että miten siellä menee.

Satu: Eli sinä kuvaat sitä, että opiskelijat tuottaa tietoa heidän toiminnastaan ja valmentajat ihan tällaista dataa hyödyntävät siihen oppimisen ohjaamiseen. Tämä kuulostaa vähän ehkä vieraalta ajatukselta, kun ajatellaan, että puhutaan tiimistä tai tiimidynamiikasta. Onko sinä mieltä, että data on sellainen totuuden kertoja, että jos se näyttää, että tiimillä menee huonosti, niin onko se totta?

Mari: Ei se tietenkään kaikkea kerro. Mutta toisaalta se voi tuoda esiin sellaisia juttuja, mitä ne opiskelijat ei suoraan siinä tiimissä uskallakaan nostaa esille. Eli tällä tavalla me

päästään käsiksi sellaisiin asioihin, mitä jotkut ehkä aremmat opiskelijat ei uskalla sanottaa siellä omassa porukassa.

Satu: Eli nyt kuulen, että sinä sanot, että olette valjastaneet tietotekniikkaa tai dataa siihen opiskelijan kokemuksen havaitsemiseen, että tavallaan te sen datan avulla tunnistatte opiskelijan hyvinvointia tai tiimin tilannetta ja sitten te pystytte tulemaan ihmisenä kohtaamaan ja tukemaan sitä osallisuutta.

Mari: Juuri näin.

Satu: Se kuulostaa tosi hienolta. Ja ajatus siitä, että monesti me koetaan painetta, että kun me ei voi olla ihan jokaisen tiimin rinnalla tai pienryhmän rinnalla koko ajan, niin tuo kuitenkin tuo inhimillisyyttä, mikä kuuluu sun puheesta ja se kohtaamisen merkitys, niin se on ihan niin kuin semmoinen sulosointu korville. Kerro mulle, että ootteko te muilla tavoilla tukeneet niitä opiskelijoita? Ootteko te tuonut sinne jotakin muutakin kuin vaan tämän vuorovaikutuksen kohtaamisen? Onko sinä rakenteet?

Mari: Kyllä. Meillä on rakenne oikeastaan joka asiaan. Eli kaikilla meidän opintojaksoilla on työtilat, jotka tehdään valmiiksi sinne valmentajien käyttöön. Eli meidän taustatiimi valmistelee sen kaiken. Meidän taustatiimi varaa, tilaa, muodostaa nuo opiskelijatiimit, sopii toimeksiannotkin, oikeastaan kaiken taustatyön, että myös valmentajien on sitten helppo tulla sinne mukaan. Ja sitten nämä kaikki opintojaksot koostuvat aika isosta määrästä pieniä tehtäviä. Eli opiskelijoille ei tule sellaista isoa vuotta tai yhtä isoa tehtävää tehtäväksi, vaan se on palasteltu pieniin osiin. Ja sitten niitä kaikkia palautuksia käydään läpi aina askel kerrallaan, niin sitä paremmin ehkä jaksaa käydä sitä matkaa, kun se menee pienissä paloissa.

Satu: Joo, toi kuulostaa tosi hyvältä, mutta jos ajattelen, että toisaalta puhutaan siitä, että pitäisi olla isoja oppimistehtäviä, niin ymmärsinkö mä oikein, että kun tässä oppimisen kohteet on niin moninaisia ja on monenlaista toimintaa, niin te olette tavallaan hakenut sitä balanssia pienien tehtävien ja isojen tehtävien äärelle. Olette todenneet, että ne pienet tehtävät jotenkin auttavat sitä oppijaa pysymään matkassa.

Mari: Juuri näin. Kun kaikki matkathan alkaa siitä ensimmäisestä askeleesta, niin me ollaan purettu se iso tehtävä moneksi pieneksi askeleeksi. Lopuksi meillä on sitten upea projektisuunnitelma tai joku uusi innovaatio tai hyvä bisnesidea, mikä on syntynyt niistä pienistä paloista.

Satu: Miten sä Mari ajattelisit tätä omaa matkaa, että ollaanko me opettajat, jos mä nyt olisin sun valmentajaparina, niin kuinka sä ajattelet, että mun täytyy myös oppia tämmöiseen uuteen tapaan valmentaa? Olisinko mä ihan valmis hyppäämään tuosta vaan?

Mari: No susta mä tiedän, että sä olisit, koska sä oot ollut tätä mallia luomassa. Mutta tässä on monella opettajalla sellainen poisoppiminen siitä luennoimisesta. Me mahdollisimman vähän pidetään luentoja, eli me lähinnä pidetään semmoisia infoja, että tämä on nyt se tehtävä, jonka kimppuun seuraavaksi käydään. Ja halutaan, että suurin osa sitä yhteisestäkin ajasta menee siihen, että opiskelijat tiimissä tekee mitä milloinkin. Ja sitten me käydään heitä siellä vuorovaikutuksessa valmentamassa. Ja tämä tavallaan sen oppimisen kontrollin antaminen sinne opiskelijoille voi olla joillekin opettajille sellainen kova paikka. Ja ei meidän valmentajana kaikki viihdykään.

Satu: No miten sä ajattelet, että jos opettajalle on vähän vaikea antaa se kontrolli opiskelijoilleen, niin on kaikki opiskelijat valmiit ottamaan sen kontrollin?

Mari: Opiskelijalla on erilaisia valmiuksia. Jotkut on valmiita hyppäämään hyvinkin nopeasti uuteen, mutta toiset on sitten epäileväisempiä. Mutta me halutaan luoda sellaista turvaa, että mitään pahaa ei tapahdu, kun seurataan vain näitä askeleita ja sitten se kuitenkin on sellaista konkreettista tekemistä, mitä siellä sitten tehdään, niin se on kuitenkin helppo ymmärtää näiden meidän pienten kokonaisuuksien avulla, että mitä milloinkin tavoitellaan. Me ollaan huomattu tutkimuksissa, että opiskelija omaan kokemukseen vaikuttaa paljon se, että minkälaisella asenteella se tulee tätä meidän juttua tekemään. Jos se tulee sillä asenteella, että se luottaa itseensä ja tietää, että asiat kääntyy loppujen lopuksi hyvin, niin se oma kokemus on myös silloin yleensä parempi. Mutta jos epäilyttää yhdessä tekeminen ja miettii, että onko tästä mitään hyötyä, niin osa niistä jää edelleen sille kannalle, että tämä ei ollut mun juttu.

Satu: Toisaalta, jos me ajatellaan ihan itseä, reflektoidaan omaa toimintaa, että me hypätään tuntemattoman tiimiin. Jos meillä on joitakin vahvuuksia, minkä varaan me rakennetaan, niin meillä on ehkä turvallisempi tunne ja me lähdetään innokkaammin siihen mukaan. Mutta jos kaikki palaset tuntuvat vähän järisyttävältä, niin se vaatii käynnistymistä. Mua kiinnostaa kovasti, kun mä tiedän, että sä kuljet eri maissa ja tapaat eri maiden opiskelijoita ja ohjat monikulttuurisia ryhmiä. Niin ootko sä havainnut mitään eroa, vaikka nyt missäs maassa sä nyt olit viimeksi?

Mari: No mä olin Etelä-Afrikassa.

Satu: Niin mä ajattelin, että se voisi olla ihan erilainen kulttuuri ja erilaisia oppijoita.

Mari: Siellä oli ihan mahtavaa, siellä tunsin olevansa kotonaan niiden opiskelijoiden kanssa. Se ryhmä, kenen kanssa me siellä vedettiin Inno Flash, niin ne oli todella hyviä heittäytymään ja lähtivät tekemään yhdessä. Puheen porina oli ihan valtavaa siellä luokassa, kun he miettivät asiaa eteenpäin. Tulokset oli upeita ja myös heidän pitsaukset oli varsinaisia taideteoksia.

Satu: Miten heidän opettajat? Oliko opettajuudessa havaittavissa, että heidän täytyi muuttaa vai oliko se opettajatkin ihan valmiita hyppäämään?

Mari: Näiden kanssa me tunnettiin jo toisemme, että he olivat käyneet täällä katsoa meidän InnoFlash-viikkoja, olivat vaikuttuneet siitä, että tämä on se juttu, mikä me halutaan. He antoivat meidät oikeastaan aika vapaasti tehdä sitä, niin se meni hienosti. Sitten on joitakin muita kulttuureita ihan tästä läheltä Euroopastakin, jossa opettaja on vähän epävarma siitä, että voiko ne opiskelijat oikeasti suoriutua ilman häntä. Opettaja saattaa mennä jopa osaksi sitä tiimiä miettimään, että miten tämä homma saataisiin eteenpäin ja miten saataisiin paras mahdollinen lopputulos toimeksiantajalle, kun taas meidän mielestä on tärkeämpää se oppimisprosessi, minkä se opiskelija käy.

Satu: Jos ajattelen, että nämä opiskelijat toimivat hyvin erityyppisten projektien äärellä tai toimeksiantojen äärellä, ja heillä on hyvin moninainen se tiimi, ei saman alan opiskelijoita samassa tiimissä. Kuinka valmiita opiskelijat ovat siihen ajatukseen, että se on moniammatillinen se tiimi? Ymmärtääkö ne sen merkityksen?

Mari: Tämä on sellaisia asioita, että varmaan jos opiskelija itse etukäteen miettisi, niin ei lähtisi monialaisen tiimiin. Mutta jälkikäteen he ovat siihen tyytyväisiä. Esimerkiksi heidän liikeideoistaan tulee paljon parempia, kun sinne yhdistetään ajatuksia, jotka on erilaisilla mindseteilla varustautuneilta ihmisiltä. Yhdistetään vaikka insinööriä ja sairaanhoitoja, niin mitä vaan voi syntyä siitä. Mutta sen tiimin pitää yhdessä miettiä, että mitkä niiden tavoitteet on ja yhdessä oppia tekemään. Sellastahan se on työelämässäkin. Tämä on myös yksi tärkeä työelämätaito.

Satu: Joo, mä just reflektoin omaa työviikkoani, että minkälaisissa tiimeissä mä oon toiminut ja kyllä me ollaan aivan eri alueilta, aivan eri ikäisiä, eri kielitaustalla olevia ihmisiä. Että se on tavallaan jokainen ryhmä ja projekti on omanlaisensa ja se vaatii eräänlaista resilienssiä.

Mari: Kyllä, ihan samaa mieltä.

Satu: Tuota, jos sulla olisi taikasauva, niin mihin sä haluaisit käyttää sitä taikasauvaa? Eli minkälaisen muutoksen sä toivoisit, että sä tähän koulutuksen kenttään voisit tuoda?

Mari: Mä purkaisin kaikki siilot.

Satu: Tämä kuulostaa niin mahtavalta ajatukselta, että kun ajattelen, että moniammatillisuus ei voi toimia, jos me ollaan niissä omissa siiloissa. Ja nythän sä just ajattelit, että se siilo pitää saada räjäytettyä. Ehkä meidän pitäisi antaa sulle sitä taikasauvaa.

Mari: Joo, kyllä, kiitos.

Satu: Kiitos Mari, että sä tulit vieraaksi ja kerroit näistä kokemuksista ja tästä oppijalähtöisyydestä ja valmentavasta otteesta. Ihana kuulla, että se valmentava ote ja oppijalähtöinen pedagogiikka ei ole mitään mystistä tiedettä, vaan se on ihan tällaisia käytännön tekoja. Oli todella mielenkiintoista kuulla, miten sinä ja sun tiimi olette luoneet Future Factoryn oppimisen ekosysteemiä tosi määrätietoisella tavoitteellisella tavalla. Parvessa on siis valtava voima ja tämä on mitä hienoin esimerkki siitä, miten opettajat ja opiskelijat voivat yhdessä kehittää opetuksen ja oppimisen käytänteitä ja osaamista. Luoda uutta. Kiitos vielä kerran, Mari, ja menestystä kehittämistyöhön.

Mari: Kiitos.